

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	9
Θεόδωρος Β. Θάνος	

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ ΕΠΑΝΟΡΘΩΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Η διαμεσολάβηση στο πλαίσιο της επανορθωτικής δικαιοσύνης	15
Βάσω Αρτινοπούλου	

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ ΣΧΟΛΙΚΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

Συγκρούσεις και διαχείριση κρίσεων στο σχολείο	29
Γιάννης Πανούσης	

Σχολική διαμεσολάβηση και αποκαταστατική δικαιοσύνη	39
Βάσω Αρτινοπούλου	

Πιλοτική εφαρμογή της διαμεσολάβησης σε δημοτικό σχολείο	47
Θεόδωρος Β. Θάνος, Σταματία Κολλοφωτιά & Μαρία Χατζάκη	

Η διαμεσολάβηση στο «ιδανικό» σχολείο: Προετοιμασία για την εφαρμογή παρεμβάσεων στις συγκρούσεις των μαθητών	77
Μαρία Μπελογιάννη	

Εκπαιδευόντας μαθητές διαμεσολαβητές	91
Γεωργία Ρουμπέα	

Η λειτουργία ομάδας «ομότιμων μεσολαβητών» στο 2ο Γυμνάσιο Ασπροπύργου	103
Αγγελική Γιαννάτου	

Η «διαμεσολάβηση» ως θεωρητικό και πρακτικό εργαλείο στο χώρο της ειδικής αγωγής και της σχολικής ψυχολογίας: Προτάσεις για ένα ψυχοδυναμικό ψυχοπαιδαγωγικό και ενταξιακό μοντέλο	113
Ηλίας Ε. Κουρκούτας	

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ ΠΟΙΝΙΚΗ ΣΥΝΔΙΑΛΛΑΓΗ

Διαμεσολάβηση, συνδιαλλογή και εξώδικη επίλυση ποινικών διενέξεων	141
Νέστωρ Ε. Κουράκης	

Ο θεσμός της συνδιαλλογής στην ποινική διαδικασία	149
Ιωάννης Ε. Αμωναχάκης	

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο παρών συλλογικός τόμος περιλαμβάνει κείμενα για τη σχολική διαμεσολάβση, την ποινική συνδιαλλαγή καθώς και την ψυχοκοινωνική διαμεσολάβση. Φιλοδοξεί με τα κείμενα και τους θεωρητικούς προβληματισμούς που προτάσσει να συμβάλει, αφενός, στην κάλυψη ενός σημαντικού επιστημονικού κενού στην ελληνική βιβλιογραφία και, αφετέρου, στην προβολή και προώθηση ενός εναλλακτικού μοντέλου επίλυσης συγκρούσεων και διαχείρισης κρίσεων στο σχολικό περιβάλλον, αλλά και στην κοινωνία ευρύτερα.

Το βιβλίο αποτελείται από τρεις θεματικές ενότητες. Η πρώτη συνιστά εισαγωγή στην αποκαταστατική δικαιοσύνη. Πρόκειται για μια μορφή δικαιοσύνης η οποία δίνει την ευκαιρία στον θύτη να αποκαταστήσει, να επανορθώσει το κακό που προκάλεσε στο θύμα. Γι' αυτό, όπως επισημαίνει και η Βάσω Αρτινοπούλου, είναι προτιμότερο ο αγγλοσαξονικός όρος «restorative justice» να αποδίδεται στα ελληνικά ως «επανορθωτική δικαιοσύνη». Σ' αυτή την ενότητα περιλαμβάνεται το άρθρο της Βάσως Αρτινοπούλου με τίτλο «Η διαμεσολάβση στο πλαίσιο της επανορθωτικής δικαιοσύνης», στο οποίο αρχικά επιχειρείται ο εννοιολογικός προσδιορισμός και στη συνέχεια παρουσιάζονται οι αρχές και τα προγράμματα της επανορθωτικής δικαιοσύνης. Επισημαίνεται ότι η επανορθωτική δικαιοσύνη —η οποία φέρνει κοντά τον δράστη, το θύμα, τους συγγενείς και τους φίλους εκatéρωθεν— αποσκοπεί κυρίως στην επανόρθωση της ζημιάς, στην αποκατάσταση των σχέσεων μεταξύ δράστη, θύματος και κοινωνίας, και στην προώθηση της επένταξης του δράστη.

Η δεύτερη θεματική ενότητα αφορά τη σχολική διαμεσολάβση στο πλαίσιο της επανορθωτικής δικαιοσύνης. Αρχικά παρουσιάζονται θεωρητικά δεδομένα και προβληματισμοί για τη σχολική διαμεσολάβση

και την αναγκαιότητα εφαρμογής της και στη συνέχεια εμπειρικά δεδομένα που έχουν προκύψει από την εφαρμογή της σε σχολεία.

Τα άρθρα των Γιάννη Πανούση («Συγκρούσεις και διαχείριση κρίσεων στο σχολείο») και Βάσως Αρτινοπούλου («Σχολική διαμεσολάβηση και αποκαταστατική δικαιοσύνη») μας εισάγουν στον θεσμό της διαμεσολάβησης. Ο Γιάννης Πανούσης κάνει μια εισαγωγή στη διαμεσολάβηση σχετικά με το πλαίσιο και τον τρόπο εφαρμογής της στο σχολείο. Εφιστά την προσοχή στις σχέσεις ανισότητας μεταξύ των μαθητών αλληλά και στις ομαδοποιήσεις-ταυτότητες που, συνήθως, υπάρχουν πίσω από τις συγκρούσεις και οδηγούν σ' αυτές και επισημαίνει τον σημαντικό ρόλο του δασκάλου. Η Βάσω Αρτινοπούλου, η οποία είναι από τους πρώτους επιστήμονες στην Ελλάδα –αν όχι η πρώτη– που ασχολήθηκε επιστημονικά με τον θεσμό της σχολικής διαμεσολάβησης και έχει συμβάλει στην προβολή και στην προώθησή του, οριοθετεί τη σχολική διαμεσολάβηση επιχειρώντας τον εννοιολογικό της προσδιορισμό και παρουσιάζοντας τη διαδικασία –τα στάδια– εφαρμογής της καθώς και τα αποτελέσματά της.

Τα άρθρα των Θεόδωρου Β. Θάνου, Σταματίας Κολοφωτιά και Μαρίας Χατζάκη («Πιλοτική εφαρμογή της διαμεσολάβησης σε δημοτικό σχολείο»), Μαρίας Μπελογιάννη («Η διαμεσολάβηση στο "ιδανικό" σχολείο: Προετοιμασία για την εφαρμογή παρεμβάσεων στις συγκρούσεις των μαθητών»), Γεωργίας Ρουμπέα («Εκπαιδεύοντας μαθητές διαμεσολαβητές») και Αγγελικής Γιαννάτου («Η λειτουργία ομάδας "ομότιμων μεσολαβητών" στο 2ο Γυμνάσιο Ασπροπύργου») αφορούν την εφαρμογή της διαμεσολάβησης τόσο στην Πρωτοβάθμια όσο και στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Εκτός από θεωρητικά δεδομένα παρουσιάζονται αναλυτικά τα στάδια εφαρμογής της διαμεσολάβησης, τα προβλήματα που προκύπτουν κατά την εφαρμογή της, αλληλά και τα αποτελέσματά της.

Στο άρθρο του Ηλία Ε. Κουρκούτα («Η "διαμεσολάβηση" ως θεωρητικό και πρακτικό εργαλείο στον χώρο της ειδικής αγωγής και της σχολικής ψυχολογίας: Προτάσεις για ένα ψυχοδυναμικό ψυχοπαιδαγωγικό και ενταξιακό μοντέλο») προτείνεται η εφαρμογή της έννοιας της ψυχοκοινωνικής διαμεσολάβησης στον χώρο του σχολείου σε αναφορά με ένα ψυχοδυναμικό, ψυχοπαιδαγωγικό και ενταξιακό μοντέλο, στον αντίποδα του ιατρικού παραδείγματος. Στην εργασία αναλύονται οι αρχές και οι τεχνικές διαμεσολάβησης και παρέμβασης που χρησιμοποιούνται για την αντιμετώπιση των προβληματικών καταστάσεων και των καταστάσεων κρίσης στο σχολείο.

Η τρίτη θεματική ενότητα αναφέρεται στον θεσμό της ποινικής συνδιαλλαγής-διαμεσολάβησης στην Ελλάδα, αλλά και σε διάφορα κράτη της Ευρώπης και της Αμερικής. Στα άρθρα των Νέστορα Ε. Κουράκη («Διαμεσολάβηση, συνδιαλλαγή και εξώδικη επίλυση ποινικών διενέξεων») και Ιωάννη Ε. Αμοναχάκη («Ο θεσμός της συνδιαλλαγής στην ποινική διαδικασία») επιχειρείται μια ιστορική επισκόπηση του θεσμού της διαμεσολάβησης και της συνδιαλλαγής σε διάφορα κράτη, υπογραμμίζονται οι επιφυλάξεις που έχουν διατυπωθεί για τη θεσμοθέτησή του και παρουσιάζονται, όπως και στην περίπτωση της σχολικής διαμεσολάβησης, τα αποτελέσματα της εφαρμογής των προγραμμάτων, που φαίνεται να είναι ιδιαίτερα θετικά.

Ευελπιστούμε ότι ο παρών συλλογικός τόμος θα αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο για φοιτητές, εκπαιδευτικούς, ψυχολόγους, δικηγόρους, αλλά και για άλλες επαγγελματικές ομάδες, καθώς και για απλούς αναγνώστες και ευχόμαστε να υπάρξει συνέχεια σ' αυτή την προσπάθεια, καθώς η διαμεσολάβηση αποτελεί έναν σημαντικό θεσμό ειρηνικής επίλυσης των συγκρούσεων και διαχείρισης των κρίσεων.

Θεόδωρος Β. Θάνος